

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
Fakulta informačních technologií

Modelování a simulace
2016/2017

Technická zpráva k projektu do předmětu IMS
Okruh 4: Model supermarketu

1 Úvod

Tato dokumentace vznikla k projektu do předmětu Modelování a simulace (IMS). Dokumentace popisuje simulační model [1, slajd 7] Supermarketu. Cílem projektu je simulovat reálný supermarket za pomoci dat, získaných pomocí pozorování reálného supermarketu.

1.1 Autoři a zdroje informací

Autorem projektu je student FIT VUT v Brně Roman Nahálka. Při tvorbě projektu bylo využito znalostí získaných v předmětu IMS, znalostí získaných ze zkušeností při navštěvování supermarketu a při pozorování supermarketu Brněnka na ulici Purkyňova 3030/35d.

1.2 Ověřování validity modelu

Validita [1, slajd 37] byla ověřována při postupném testování. Ověřování bylo prováděno srovnáním výstupu simulace s daty získanými během pozorování na místě.

Sledovala se doba, kterou zákazníci trávili samotným nakupováním v obchodě, tedy doba než se zákazník zařadil do fronty k pokladně. Dále se sledovala délka obsluhy zákazníka na pokladně a u pultu s uzeninami. Pro generování zákazníků se ještě sledoval údaj, v jakých rozptylech přijde do obchodu nový zákazník. Všechny údaje se sledovali v nákupní špičce.

2 Rozbor tématu a použitých metod/technologií

Pro modelování a simulaci supermarketu je nutné znát jeho reálný chod. Pro vypracování tohoto projektu jsem si jako předlohu vybral supermarket ze sítě obchodů Brněnka [2], konkrétně se jedná o prodejnu na adrese Purkyňova 3030/35d.

Veškeré dále uváděné údaje byli získány osobním měřením na výše uvedené prodejně v období nákupní špičky. Konkrétně jsem prodejnu pozoroval v pondělí 5.12.2016 v čase od 16:20 do 18:55. Datum i čas bylo vybráno záměrně, protože se jedná o rušné nákupní období způsobené svátkem svatého Mikuláše a ze zkušenosti je tento pondělní čas velice rušný.

Výše uvedená prodejna má pro zákazníky k dispozici až 4 pokladny. Při pozorování byli po celou dobu zároveň otevřeny všechny 4 pokladny, tudíž při modelování počítám se čtyřmi pokladny. Při měření intervalů mezi příchody jednotlivých zákazníků jsem zjistil, že průměrná doba mezi příchody je 14 a půl vteřiny. Při pozorování doby obsluhy jsem zjistil, že doba obsluhy trvá od 17 vteřin do 2 minut a 2 vteřin. Nebyl naměřen žádný větší ani menší údaj, než tento. Stejně tak jsem pozoroval i lidi, kteří si vybírali zboží u pulty s uzeninami. Tam byla doba obsluhy daleko nižší, konkrétně se pohybovala od 7 do 60 vteřin. Jako poslední údaj jsem sledoval dobu, jakou zákazník v obchodě stráví bez čekání ve frontě a obsluhy. Z naměřených hodnot jsem vypočítával, že zákazníci tráví nakupováním v tomto obchodě mezi 1 a 10 minutami, pouze ve dvou případech byla nákupní doba menší nebo větší a to v řádech pár vteřin.

2.1 Popis použitých postupů pro vytvoření modelu

Návrh systému byl vytvořen pomocí Petriho sítě [1, slajd 123]. Pro implementaci byl použit jazyk C/C++, protože umožňuje objektový návrh, který je vhodný pro řešení projektu. Dále byla použita knihovna SIMLIB [3], protože poskytuje vhodné třídy pro simulaci.

2.2 Popis původu použitých metod/technologií

Návrh byl vytvořen pomocí Petriho sítě, která byla definována v předmětu IMS. Jako implementační jazyk byl použit C/C++ a pro něj určenou knihovnu SIMLIB.

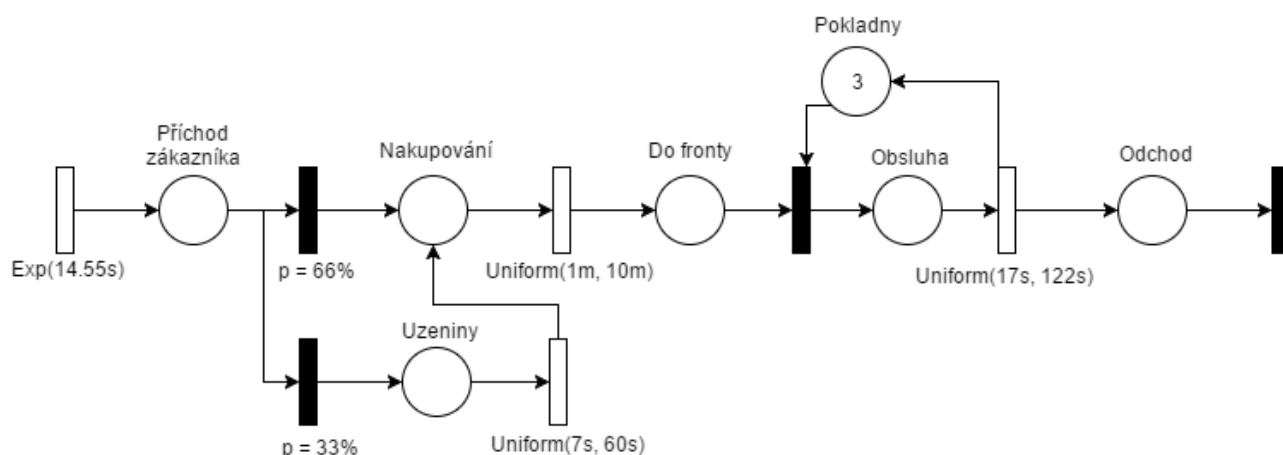
3 Koncepce

3.1 Způsob vyjádření konceptuálního modelu

Konceptuální model je vyjádřen pomocí Petriho sítě. Petriho síť je zobrazena na obrázku (Obr. 1) a je na ní vidět chování zákazníka v supermarketu. Vstupem simulace je zákazník, který přichází do systému s exponenciálním rozložením [1, slajd 91]. Pro zjednodušení systému jde po příchodu do obchodu zákazník ihned nakupovat. V jedné třetině případů zákazník navštíví pult s uzeninami, který pro zjednodušení navštíví ihned po vstupu do obchodu. Po skončení nakupování se zákazník přesune do fronty k pokladně s nejmenší frontou, kde čeká dokud nepříjde na řadu a bude obsloužen. Po skončení obsluhy na pokladně zákazník odchází ze systému.

3.2 Konceptuální model

Na obrázku níže je zobrazen model popsáný pomocí Petriho sítě za pomoci dat získaných pozorováním supermarketu.

Obr. 1: Návrh modelu

4 Architektura simulačního modelu

Základní simulační časovou jednotkou je vteřina. Od ní jsou odvozeny všechny časové údaje. Pro snadné nastavení simulačního systému je zavedeno několik konstant (Doba obsluhy, doba nakupování, ...).

Na začátku simulace je spuštěna 1 událost [1, slajd 169], který se stará o otevírací dobu systému. Na začátku simulace se otevírací doba nastaví jako „otevřená“ a zůstane tak 13 hodin, poté se supermarket na zbytek dne (tedy na 11 hodin) uzavře a do systému na tuto dobu nevstoupí žádný zákazník.

Pokladny a pult s uzeninami modelují jako obslužnou linku [1, slajd 180]. Ke každé obslužné lince je přidělena fronta [1, slajd 179]. Zákazník si při příchodu k obslužné lince vždy vybere linku s nejmenší frontou.

Hlavní třídou celého programu je zákazník, který je modelován jako proces [1, slajd 171]. Tato třída simuluje každého zákazníka a jeho chování v systému.

5 Podstata simulačních experimentů a jejich průběh

S modelem jsem experimentoval změněním některých hodnot (např. Počet pokladen, délka obsluhy, atd...). Cílem těchto experimentů bylo zkusit, jak by supermarket fungoval v extrémních podmínkách.

5.1 Postup experimentování

Jako referenční hodnoty jsou hodnoty, které jsem naměřil v terénu. Při experimentech budeme tyto hodnoty měnit a porovnávat výsledná data s těmi, které jsou získány z referenčních hodnot.

5.2 Jednotlivé experimenty

Experiment 1

Tento experiment probíhal za nastavení hodnot získaných v terénu a za odhadnuté doby špičky obchodu, která se mi zdála nejpravděpodobnější. Špička při tomto experimentu trvá 4 hodiny ze 13 hodinové otevírací doby. Naměřené hodnoty pochází za období 1 týden.

Průměrná doba strávena zákazníkem v obchodě: 24 minut

Průměrná doba obsluhy na pokladně: 1 minuta a 10 vteřin

Počet lidí, kteří navštívili pult s uzeninami: 3768 lidí

Počet zákazníku, kteří přišli ve špičce: 7008

Počet zákazníků, kteří přišli mimo špičku: 4409

Experiment 2

Tento experiment probíhal za zvýšení počtů pokladen na dvojnásobek a zkoušky tak, jak moc by supermarketu pomohlo otevření nových pokladen.

Všechny ostatní hodnoty budou nastaveny stejně jako v minulém experimentu.

Průměrná doba strávena zákazníkem v obchodě: 7 minut a 30 vteřin

Průměrná doba obsluhy na pokladně: 1 minuta a 10 vteřin

Počet lidí, kteří navštívili pult s uzeninami: 3820 lidí

Počet zákazníku, kteří přišli ve špičce: 6987

Počet zákazníků, kteří přišli mimo špičku: 4454

Experiment 3

Tento experiment probíhal za zvýšení počtu příchozích zákazníků na dvojnásobek. Cílem je zjistit, jak moc se změní údaje v době úplné maximální vytíženosti např. v době před vánočními svátky, kdy jsou obchody často přeplněné.

Průměrná doba strávena zákazníkem v obchodě: 2 hodiny a 29 minut

Průměrná doba obsluhy na pokladně: 1 minuta a 9 vteřin

Počet lidí, kteří navštívili pult s uzeninami: 7361 lidí

Počet zákazníku, kteří přišli ve špičce: 13570

Počet zákazníků, kteří přišli mimo špičku: 8595

Experiment 4

Tento experiment probíhal, pokud by měl být obchod navštěvován po celou jeho otevírací dobu ve špičce.

Průměrná doba strávena zákazníkem v obchodě: 1 hodina a 15 minut

Průměrná doba obsluhy na pokladně: 1 minuta a 10 vteřin

Počet lidí, kteří navštívili pult s uzeninami: 6366 lidí

Počet zákazníku: 19102

5.3 Závěry experimentů

Celkem jsem provedl 15 experimentů. Některé z nich bylo provedeno za účelem optimalizace některých hodnot, jiné byly provedeny za účely testování vybraného supermarketu v extrémních podmínkách. Většina experimentů byla prováděna na týdenním provozu, některá pouze na denním. Z experimentů bych usoudil, že tato vytíženost a počet pokladen je pro tuto prodejnu ideální a v případě nějakých větších změn by obchod v žádném případě nestíhal. Vzhledem k tomu, že mnou naměřená data pocházela pouze z období špičky nelze s naprostou jistotou říci, že se jedná o validní model. Navíc jsem data v období špičky zjišťoval pouze necelé 3 hodiny v jeden vybraný den z celého roku. Nemůžu si být jistý, že v jinou dobu v období špičky bych naměřil opět stejné hodnoty.

Reference

- [1] PERINGER, Petr. FIT VUT. Modelování a simulace [online] 2016. [cit. 2016-12-06]
Dostupné z: <https://www.fit.vutbr.cz/study/courses/IMS/public/prednasky/IMS.pdf>
- [2] Obchodní síť Brněnka [online]. 2016 [cit. 2016-12-06]. Dostupné z:
<http://www.brnenka.cz/>
- [3] PERINGER, Petr. FIT VUT. SIMLIB: SIMulation LIBrary for C++ [online]. [cit. 2016-12-06]. Dostupné z: <http://www.fit.vutbr.cz/~peringer/SIMLIB/>